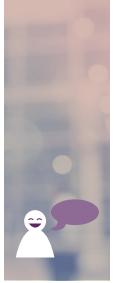

TYÖELÄMÄN ABC MAAHANMUUTTAJILLE –

selkokielen opas työllistymiseen Porin seudulla

	SUOMEN KIELEN OPPIMINEN.....2
	OPISKELU.....4
	TYÖHAKEMUS.....6
	CV ELI ANSIOLUETTELO.....8
	MISTÄ VOI HAKEA TÖITÄ.....10
	TYÖHAASTATTELU.....11
	SUOMALAINEN TYÖKULTTUURI.....12
	TYÖELÄMÄN LAKEJA JA SOPIMUKSIA.....13
	YRITTÄJYYS.....15
	HYÖDYLLISET LINKIT.....16

Suomen kielen oppiminen

Kurssit ja muu opetus

Tässä osassa saat tietoa siitä, missä voit opiskella suomen kieltä Porissa.

Kotoutumiskoulutus Winnovassa

Kotoutumiskoulutuksessa opiskellaan suomen kieltä. Siellä opitaan muitakin asioita Suomesta.

Porissa kotoutumiskoulutukset ovat Winnovassa. Winnova on koulu. Kotoutumiskoulutukseen voi hakea TE-toimiston kautta. Kysy asiasta TE-toimistossa omalta työntekijältäsi, jos haluat osallistua kotoutumiskoulutukseen.

Kotoutumiskoulutukset kestävät yleensä muutaman kuukauden. Kotoutumiskoulutuksen aikana voit saada työmarkkinatukea. TE-toimistosta ja Kelasta voi kysyä neuvoa työmarkkinatuesta.

Satakunnan Monikulttuuriyhdistys (SMY)

SMY tarjoaa useita suomen kielen tunteja. Tunteja on aloittelijoille ja pidemmälle eteneille. SMY:ssä voi myös opiskella suomen puhumista. Suomen puhumista voi opiskella suomen keskustelukerhossa ja Elävässä kieliketjussa.

Suomen kielen tunnit ja keskustelukerho löytyvät kerhokalenterista, joka löytyy SMY:n internetsivuilta. Tunneille ja kerhoon pääsee, kun maksaa

yhdistyksen jäsenmaksun ja kurssien materiaalmaksun.

Yhdellä materiaalmaksulla voit osallistua usealle suomen oppitunneille ja kerhoihin. Tarkista suomen kielen opettajalta, mille tunneille voit osallistua. Joskus jotkut tunnit ovat täynnä opiskelijoita, eikä niihin voi siksi mennä.

Materiaalimaksu maksetaan kaksi kertaa yhden vuoden aikana. Maksu maksetaan puoleksi vuodeksi kerrallaan.

Elävään kieliketjuun voi osallistua, kun osaa jo puhua jonkin verran suomea. Kieliketjuun voi tulla esimerkiksi Winnovan suomen kielen kurssin jälkeen. Elävässä kieliketjussa puhutaan suomea suomalaisten ja toisten maahanmuuttajien kanssa. Elävästä kieliketjusta saa lisää tietoa SMY:n internetsivulta.

Suomen opetus muissa paikoissa

Joskus suomen opetusta on Porissa myös muualla kuin Winnovassa ja SMY:ssä. Suomen kursseja on joskus Otsolan kansalaisopistossa ja Porin seudun kansalaisopistossa.

Otsolan kansalaisopistossa ja Porin seudun kansalaisopistossa kurssit ovat maksullisia. Kurssien hinnat ovat yleensä edullisia eli ne maksavat vähän.

Porin aikuislukiossa voi myös opiskella suomea. Porin aikuislukiossa suomea voi opiskella LUVA-opinnoissa. LUVA-opinnot ovat

Suomen kielen oppiminen

lukioon valmistavia opintoja.
Aikuislukiossa opiskelu
on maksullista,
mutta hinta on edullinen,
eli maksaa vähän.

Itsenäinen opiskelu

On tärkeää,
että suomea opiskelee
myös itsenäisesti.
Itsenäinen opiskelu tarkoittaa
kaikkea suomen opiskelua
oppituntien ja kerhojen
ulkopuolella.
Yleensä ihmisten täytyy
opiskella kursseilla
ja itsenäisesti,
jotta he oppivat
suomen kieltä hyvin.

Suomen kielen taito
on tärkeää,
kun hakee työpaikkaa.
Suurin osa työpaikoista
on sellaisia,
että niissä täytyy
osata suomea.

On hyvä opiskella
joka päivä
suomea kotona.
Esimerkiksi voi opetella
kolme uutta sanaa
joka päivä.
Voi myös
lukea suomenkielistä lehtiartikkelia
ja kääntää siitä uudet sanat
omalle äidinkielelle.
Voi myös lukea
suomenkielisiä lastenkirjoja.
Lastenkirjojen suomen kieli
on usein helpompaa.

Internetissä on paljon sivuja
ja apuvälineitä
suomen itsenäiseen opiskeluun.

Opiskelu

Tässä osassa kerrotaan opiskelusta Suomessa.

Lapset käyvät Suomessa ensin peruskoulun, joka kestää yhdeksän vuotta.

Peruskoulun jälkeen voi mennä ammattiopistoon tai lukioon.

Lukion tai ammattiopiston jälkeen voi mennä ammattikorkeakouluun tai yliopistoon.

Aikuiset maahanmuuttajat voivat usein opiskella ammattitutkinnon Suomessa, vaikka he eivät olisi käyneet peruskoulua Suomessa tai kotimaassa. Jos sinä et ole käynyt peruskoulua, tarkista ammattiopistosta, mihin koulutuksiin voit hakea.

Jos aikuisella on suomalaista lukiota ja ylioppilastutkintoa vastaava koulutus kotimaasta, hän voi hakea opiskelemaan ammattiopistoon, ammattikorkeakouluun tai yliopistoon.

Suurin osa kaikesta koulutuksesta Suomessa pidetään suomen kielellä. Myös ruotsinkielisiä koulutuksia on melko paljon. Englanninkielisiä koulutuksia on vähän Satakunnassa. Jos haluaa opiskella englanniksi, kannattaa etsiä opiskelupaikkaa koko Suomen alueelta. Maahanmuuttajat, jotka osaavat hyvin englantia, voivat päästä englanninkielisiin koulutuksiin.

Jos haluaa opiskella Suomessa uuden ammatin,

täytyy yleensä opetella ensin suomen kieltä. Suomen kielen opettelu aloitetaan yleensä suomen kielen peruskurssilla. Suomen peruskurssille voi hakea TE-toimistossa.

Suomen kurssin jälkeen voi hakea esimerkiksi maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen valmistavaan koulutukseen. Ammatilliseen koulutukseen valmistavaa koulutusta kutsutaan myös lyhenteillä VALMA ja MAVA. Siellä voi kokeilla erilaisia työaloja ja parantaa suomen kielen taitoa. Satakunnassa tällaista koulutusta järjestävät WinNova ja SataEdu.

Erilaisista ammateista saa tietoa esimerkiksi internetsivulta www.ammattinetti.fi. Siellä kerrotaan, millainen koulutus ammattiin tarvitaan ja millaisia erilaisia töitä ammatissa tehdään.

WinNova ja SataEdu ovat ammattiopistoja. Niissä voi opiskella monenlaisia ammatteja.

Maahanmuuttajat voivat opiskella myös ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Myös ammattikorkeakoulusta ja yliopistosta voi saada ammatin. Niissä tarvitaan hyvää tai erinomaista suomen kielen suullista ja kirjallista osaamista.

Oppisopimus

Oppisopimus on yksi tapa opiskella ammatti. Silloin tavallista koulua on vähemmän. Suurin osa opiskelusta tapahtuu työpaikalla. Osa opiskelusta tapahtuu koulussa.

Oppisopimuksella voi opiskella vain sellaisia ammatteja, joita opiskellaan ammattiopistoissa.

Jos haluat koulutuksen oppisopimuksella, ota yhteyttä WinNovan oppisopimuskeskukseen tai SataEdun oppisopimustoimistoon. He neuvovat oppisopimukseen liittyvissä asioissa. Oppisopimuksen kirjallinen sopimus tehdään joko WinNovan tai SataEdun ja työpaikan kanssa.

Oppisopimuksessa sinun täytyy itse etsiä työpaikka, jossa voi opiskella oppisopimuksella.

Työhakemus

Tässä osassa on tietoa työhakemuksesta.

Työhakemus on kirjoitus, jossa kerrot itsestäsi. Kerro itsestäsi asioita, jotka liittyvät työpaikkaan

Tutustu ensin huolellisesti työpaikan vaatimuksiin. Sitten voi alkaa kirjoittaa työhakemusta.

Mieti, mikä sinun kokemuksiasi ja taidoissasi tukee tätä työtä ja työpaikkaa.

Jos työnantaja on ilmoittanut avoimesta työpaikasta, lue ilmoitus tarkasti. Ilmoituksessa kerrotaan, mitä taitoja ja ominaisuuksia työnantaja toivoo hakijoilta.

Voit hakea työpaikkaa, vaikka sinulla ei ole kaikkia ominaisuuksia tai taitoja, joita työnantaja toivoo.

Jokaiseen työpaikkaan pitää tehdä oma hakemus. Samanlainen työhakemus ei sovi jokaiseen työpaikkaan. Kerro työhakemuksessa, miksi haluat tähän työpaikkaan.

Työhakemuksen hyvä pituus on yksi sivu. Joskus hakemus voi olla vähän pidempi. Pyri yhden sivun pituuteen.

Työhakemuksessa kerrot omista taidoistasi ja ominaisuuksistasi. Ominaisuuksia ovat esimerkiksi luonteenpiirteet ja toimintatavat.

On hyvä kertoa hakemuksessa, missä olet käyttänyt taitoja aiemmin ja missä olet taitoja oppinut. Taitojen ja ominaisuuksien täytyy sopia työpaikkaan. Älä kerro taidoista, joita työpaikassa ei tarvita.

Ominaisuuksista on hyvä kertoa se, missä on aiemmin tarvinnut tai kehittänyt niitä. Kerro niistä ominaisuuksistasi, joita työpaikassa tarvitaan.

Kun kerrot itsestäsi, ole rehellinen. Kun kerrot esimerkiksi kielitaidostasi, ei ole hyvä liioitella sitä, eikä vähätellä sitä. Kerro itsestäsi hyviä asioita.

On tärkeää, että teet hakemuksen huolellisesti. Huolellisuus näyttää työnantajalle, että oikeasti haluat työpaikan.

Jos työpaikka pyytää, että ansioluettelo on tiettyssä tiedostomuodossa, lähetä ansioluettelo sellaisena tiedostona. Esimerkiksi voidaan pyytää, että ansioluettelo on pdf-muodossa.

Kun teet hakemuksen suomen kielellä, on hyvä, jos joku suomea hyvin osaava ihminen tarkistaa hakemuksesi. Jos hakemuksesi on hyvää suomen kieltä, on sinulla parempi mahdollisuus päästä työhaastatteluun.

Työhaastattelu tapahtuu työhakemuksen lähettämisen jälkeen. Kaikkia työnhakijoita ei kutsuta työhaastatteluun, vaikka he olisivat lähettäneet työhakemuksen. Yleensä työnhakijan täytyy käydä työhaastattelussa. Vasta työhaastattelun jälkeen

Työhakemus

työnantaja päättää,
kuka saa työpaikan.

Avoim hakemus

Avoim työhakemus tehdään silloin,
kun työnantaja ei ole tehnyt
työpaikkailmoitusta.
Avoim työhakemus on melko samanlainen
kuin tavallinen työhakemus.
Avoimessa työhakemuksessa kerrot
itsestäsi,
taidoistasi
ja ominaisuuksistasi.
Kerro myös avoimessa työhakemuksessa,
mistä sait tiedon tästä työnantajasta.
Kerro, miksi haluat työskennellä
tässä työpaikassa.

Avoim hakemus on hyvä tapa
etsiä työtä.
Etsi ensin työnantajia,
joille haluaisit mennä töihin.
Kun olet löytänyt työnantajan,
voit lähettää sinne
avoimen työhakemuksen
ja CV:n.
Kerro avoimessa hakemuksessa,
millaisia työtehtäviä haet.

CV eli ansioluettelo

Tässä osassa kerrotaan ansioluettelosta. Ansioluettelo kutsutaan myös nimellä CV.

Kun Suomessa henkilö hakee työtä, hän tekee työhakemuksen ja ansioluettelon. Ne lähetetään työnantajalle, kun haetaan työpaikkaa.

Ansioluettelo on lyhyt selvitys henkilön työkokemuksesta ja osaamisesta.

Kun teet ansioluettelo, muista koko ajan, mitä työpaikkaa haet. Kerro itsestäsi sellaisia asioita, jotka sopivat hakemaasi työpaikkaan.

On tärkeää, että ansioluettelo on helppoa lukea. Tee siis ansioluettelosta selkeä. Katso mallia ansioluettelon asetteluun ansioluettelomalleista.

Ansioluettelon hyvä pituus on yksi sivu. Älä tee yli kahden sivun pituista ansioluettelo.

Jos työpaikka pyytää, että ansioluettelo on tietyssä tiedostomuodossa, lähetä ansioluettelo sellaisena tiedostona. Esimerkiksi voidaan pyytää, että ansioluettelo on pdf-tiedosto.

Tee ansioluettelo selkeät otsikot. Otsikkoja voivat olla esimerkiksi: koulutus, työkokemus, kielitaito, IT-taidot ja harrastukset.

Kun kerrot työkokemuksesta, mainitse ensin työtehtävän nimi ja sitten työpaikan nimi. Esimerkiksi näin: myyjä, Siwa. Tai näin: hitsaaja, Metalli Oy.

Kun kerrot koulutuksesta, mainitse ensin koulutuksen nimi ja sitten koulun nimi. Esimerkiksi näin: Suomen kielen peruskurssi, Länsirannikon koulutus Oy WinNova.

Kun kerrot kielitaidosta, ole rehellinen. Älä liioittele tai vähättele omaa kielitaitoasi. Kielitaidosta kerrotaan sanoilla: äidinkieli, erinomainen, hyvä, tyydyttävä tai alkeet. Suullisen ja kirjallisen kielentaidon voi arvioida erikseen. Niin kannattaa tehdä silloin, kun suullisen ja kirjallisen taidon ero on melko iso.

IT-taidot tarkoittavat tietokoneen käyttötaitoja. Joissain työpaikoissa tarvitaan paljon IT-taitoja ja joissakin tarvitaan vähän IT-taitoja.

CV eli ansioluettelo

Kerro IT-taidoista
rehellisesti.
Mieti,
mitkä sinun IT-taitosi
sopivat tähän työpaikkaan.

Harrastuksista voi kertoa,
mutta niistä ei ole
pakko kertoa.
Joskus harrastuksesta
voi olla hyötyä,
kun haet työpaikkaa.
Esimerkiksi jos
työpaikassa tehdään
kovaa fyysistä työtä,
kannattaa kertoa,
jos harrastaa liikuntaa.

Kun teet ansioluettelon suomen kielellä,
on hyvä,
jos joku suomea hyvin osaava ihminen
tarkistaa ansioluettelon.
Jos ansioluettelo on hyvää suomen kieltä,
on sinulla parempi mahdollisuus
päästä työhaastatteluun.

On tärkeää,
että teet ansioluettelon huolellisesti.
Huolellisuus näyttää työnantajalle,
että oikeasti haluat työpaikan.

Mistä voi hakea töitä

Tässä osassa kerrotaan, miten voi löytää työpaikan. Työpaikan voi löytää monella tavalla. Parasta on yrittää kaikkia tapoja. Silloin on helpompaa löytää työpaikka.

Työpaikkailmoitukset

Osa työpaikoista ilmoitetaan internetissä tai sanomalehdissä. Silloin työpaikasta on ilmoitus, jossa kerrotaan työpaikasta erilaisia tietoja.

Ilmoituksessa lukee, mitä työntekijältä vaaditaan ja toivotaan. Vaatimuksia voivat olla esimerkiksi tietty koulutus ja työkokemus. Toivomuksia voivat lisäksi olla esimerkiksi työntekijän ominaisuudet. Joku työnantaja haluaa esimerkiksi joustavan ja vastuuntuntoisen työntekijän.

Työpaikkailmoituksia kannattaa katsoa usein. Joihinkin ilmoituksiin tulee nopeasti paljon työhakemuksia. Silloin on hyvä, jos itse lähettää työhakemuksen aikaisin. Työpaikkailmoituksissa on päivämäärä, jolloin työhakemus pitää viimeistään lähettää työnantajalle.

Piilotyöpaikat

Piilotyöpaikka tarkoittaa avointa työpaikkaa, josta ei ole ilmoitusta missään.

Piilotyöpaikan voi löytää kysymällä suoraan työnantajalta, onko siellä työpaikkoja.

Suuri osa työntekijöistä löytää työpaikan piilotyöpaikkojen joukosta. Työtä kannattaa etsiä myös piilotyöpaikoista.

Kun etsii piilotyöpaikkoja, voi lähettää työpaikkoihin avoimia hakemuksia. Avoimesta työhakemuksesta saa lisätietoa tästä oppaasta kohdasta työhakemus.

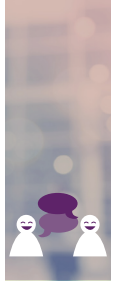
Piilotyöpaikka voi myös löytyä tuttavien kautta. Kannattaa kertoa tuttaville, että etsii työtä. Jos esimerkiksi tuttavan omassa työpaikassa tulee avoin työpaikka, hän voi kertoa siitä sinulle.

Vuokratyö

Vuokratyönvälittäjä on yleensä yritys. Kun tekee vuokratyötä, työnantaja on vuokratyöyritys. Työ tehdään toisessa paikassa. Esimerkki vuokratyöstä: Työntekijä tekee työtä ruokakaupassa. Ruokakauppa maksaa työstä vuokratyöyritykselle. Vuokratyöyritys maksaa palkan työntekijälle.

Vuokratyötä koskevat samat lait ja sopimukset kuin muutakin työtä. Vuokratyö on yleensä määräaikaista. Määräaikaisesta työsuhteesta kerrotaan tämän oppaan osassa Työelämän lait ja sopimukset.

Työhaastattelu

Tässä osassa on tietoa työhaastattelusta.

Työhaastattelija ja työnhakija tapaavat työhaastattelussa. Työhaastattelussa kysytään kysymyksiä. Työnhakija vastaa kysymyksiin.

Kun työnantaja saa työhakemuksia, hän tutustuu niihin ensin. Työnantaja kutsuu työhaastatteluun osan työnhakijoista. Kaikkia hakijoita ei yleensä kutsuta haastatteluun.

Työhaastatteluun pitää tulla ajoissa paikalle. Varaa aikaa paikan etsimiseen, jos paikka ei ole sinulle tuttu.

Työhaastattelussa on usein muutama työhaastattelija. Valmistaudu puhumaan monelle ihmiselle. Laita siistit ja asialliset vaatteet päällesi työhaastatteluun.

Työhaastattelija haluaa tietää vastaukset kysymyksiin. Sen lisäksi hän haluaa myös nähdä haastattelussa millainen ihminen sinä olet. Ole siis työhaastattelussa, sellainen kuin olet. Muista kuitenkin olla aina kohtelias ja asiallinen.

Ennen työhaastattelua on hyvä miettiä vastauksia yleisiin haastattelukysymyksiin. Työhaastattelua voi myös harjoitella esimerkiksi ystävän kanssa.

Joskus jokin kysymys työhaastattelussa

voi olla sinulle vaikea. Voit silloin sanoa, että mietin tätä hetken ja vastaan sitten. Voit pitää lyhyen tauon ja miettiä vastausta.

Työhaastattelujen kesto vaihtelee. Työhaastattelu voi kestää esimerkiksi yhden tunnin tai vain puoli tuntia.

Työhaastattelussa kysytään usein samantyyppisiä asioita monen eri kysymyksen avulla. Samantyyppisiä kysymyksiä kysytään siksi, että halutaan nähdä, oletko johdonmukainen. Johdonmukaisuus tarkoittaa sitä, vastaa samantyyppisiin kysymyksiin melko samanlaisella tavalla. Johdonmukaisuus antaa sinusta luotettavan kuvan.

Työhaastattelussa kysytään melkein aina seuraavista asioista: työhistoriasta, eli mitä töitä olet tehnyt ennen, koulutuksesta, eli mitä olet opiskellut, sinun vahvuuksistasi, eli sinun hyvistä ominaisuuksistasi, sinun heikkouksistasi, eli asioista, joita sinun on hyvä itsessäsi kehittää.

Usein myös kysytään, miksi meidän pitäisi valita juuri sinut tähän työhön. Se tarkoittaa sitä, että mitä hyvää työpaikka saa, jos he ottavat sinut töihin.

Suomalainen työkuultuuri

Eri maissa
on erilaisia tapoja
tehdä töitä.
Tässä osassa on tietoa,
miten Suomessa toimitaan
työelämässä.

Ajoissa

Suomessa on tärkeää
tulla ajoissa töihin.
Työ alkaa ja loppuu
tarkalleen silloin,
kun on sovittu

Tasa-arvo

Miehet ja naiset tekevät
Suomessa kaikenlaisia töitä.
Johtaja voi olla nainen tai mies.
Kaikkien työntekijöiden
täytyy kunnioittaa
toisiaan.

Oma-aloitteisuus

Suomessa työntekijän
pitää olla
oma-aloitteinen.
Oma-aloitteisuus tarkoittaa
esimerkiksi tätä:
Kun saat yhden työn valmiiksi,
älä jää odottamaan.
Aloita uusi työ itse.
Jos et tiedä,
mitä voit tehdä,
kysy.

Esimies voi sanoa sinulle:
"Siivoa tämä huone."
Sinun täytyy
itse päättää,
miten teet työn.
Esimies ei aina
anna tarkkoja ohjeita.
Hän voi luottaa siihen,
että osaat
itse päättää,
miten teet
työtehtävän.

Kun olet tehnyt
työn valmiiksi,
sano se esimiehelle.

Luottamus

Suomessa luotetaan siihen,
että työntekijät tekevät
mitä sovitaan.
Kun lupaat tehdä
jonkin asian,
tee se.

Työn tekemistä
ei aina valvota.
Suomessa työ tehdään valmiiksi
siinä ajassa
kuin on sovittu.

Puhuminen

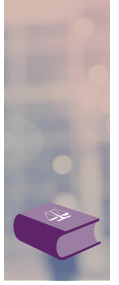
Suomessa työpaikalla
puhutaan yleensä
suoraan ja
lyhyesti.

Jos et ymmärrä
ohjeita,
voit kertoa sen
suoraan.

Jos sinulle on annettu
liian vähän aikaa
tehdä työtehtävä,
kerro siitä suoraan
esimiehelle.

Jos tarvitset apua
työtehtävässä,
pyydä sitä suoraan
esimieheltä ja
muilta työntekijöiltä.

Työelämän lakeja ja sopimuksia

Tässä osassa kerrotaan yleisiä asioita työelämästä Suomessa.

Työsuhde

Työntekijän ja työnantajan välillä on työsuhde.

Työsuhde voi olla määräaikainen tai toistaiseksi voimassa oleva.

Määräaikaisella työsuhteella on alkupäivä ja loppupäivä.

Toistaiseksi voimassa olevilla työsuhteilla on vain alkupäivä.

Määräaikaisella työsuhteella täytyy olla joku syy eli peruste.

Syy voi olla esimerkiksi se, että työ tehdään projektissa.

Työehtosopimus

Suomessa laki määrää osasta työelämän asioista, mutta ei kaikesta. Suuresta osasta työelämän asioista määrää työehtosopimus.

Työehtosopimus on sopimus, jonka tekevät ammattiliitto ja työnantajien liitto.

Siinä määrätään esimerkiksi palkasta.

Suomessa ei ole lakia minimipalkasta, vaan palkka määrätään työehtosopimuksessa.

Työehtosopimuksessa määrätään myös esimerkiksi lomista ja työajoista.

Melkein jokaisella alalla on oma työehtosopimus. Kun aloitat uudessa työpaikassa, kysy, mitä työehtosopimusta siellä käytetään.

Ammattiliitto ja työttömyyskassa

Suuri osa suomalaisista kuuluu ammattiliittoon. Eri aloilla on omat ammattiliitot.

Ammattiliitosta saa esimerkiksi tietoa omasta työehtosopimuksesta. Ammattiliitosta saa apua ja neuvoja muissakin työelämän asioissa.

Ammattiliitolla on oma työttömyyskassa. Kun ammattiliiton työttömyyskassan jäsen jää työttömäksi, hän voi saada ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa. Se on yleensä suurempi kuin Kelan työttömyysetuus. Ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan suuruus riippuu aiemman palkan suuruudesta.

On myös työttömyyskassoja, jotka eivät ole osa ammattiliittoa. Jos kuulu muuhun kuin ammattiliiton työttömyyskassaan, voi saada sieltä ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa.

Työsopimus

Kun saat työpaikan, kannattaa tehdä aina kirjallinen työsopimus.

Työsopimuksessa pitää lukea

Työelämän lakeja ja sopimuksia

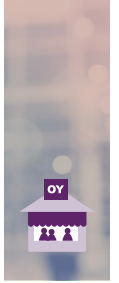
työtehtävä,
työnteon paikka,
työsuhteen kesto,
mitä työehtosopimusta käytetään,
koeajan pituus,
palkan suuruus,
työaika,
lomat
ja irtisanomisaika.

Koeaika on aika
työsuhteen alussa.
Silloin sinä voit lopettaa
työsuhteen heti,
jos haluat.
Myös työnantaja voi
koeaikana
lopettaa työsuhteen heti.

Koeajan jälkeen
työsuhteen voi lopettaa
irtisanomisella.
Irtisanomisen voi tehdä
joko työntekijä
tai työnantaja.
Irtisanomisaika on aika,
jonka verran työsuhde
vielä kestää
irtisanomisen jälkeen.
Esimerkiksi työntekijällä
voi olla kahden viikon pituinen
irtisanomisaika.
Silloin hänen pitää
olla töissä
vielä kaksi viikkoa
sen jälkeen,
kun hän on
irtisanonut itsensä.

Määräaikaisissa työsuhteissa
ei usein ole
irtisanomisaikaa.
Silloin työsuhde kestää
loppupäivään asti.

Yrittäjyys

Yrittäjällä on oma yritys.
Se voi olla pieni
tai suuri.
Alussa yrittäjä on usein
yrityksen ainoa työntekijä.

Yrityksen aloittamiseen tarvitaan
hyvä yritysidea,
riittävä ammattitaito,
työkokemusta,
tietoa yrittämisestä,
ja rahaa yrityksen aloittamiseen.
Yritysidea tarkoittaa
palvelua tai tuotetta,
mitä yritys myy.
Yritysideaan tarkoittaa myös sitä,
keille,
missä ja
miten
palvelua ja tuotetta myydään.

Suomessa saa apua,
kun aloittaa yrityksen
tai suunnittelee yritystä.
Porissa apua ja neuvontaa saa
Yhteispalvelupiste Enteristä.

Uusi yrittäjä voi saada
starttirahaa.
Starttiraha on rahallinen tuki,
joka maksetaan
kerran kuukaudessa.
Starttirahasta saa tietoa
Yhteispalvelupiste Enteristä.
Enteristä saa tietoa myös
yritysten veroista.

Yrittäjän sosiaaliturva
on erilainen
kuin muilla.
Yrittäjä ei saa
työttömyysetuuksia.
Ota selvää
yrittäjän sosiaaliturvasta
kun suunnittelet yritystä.
Yrittäjän sosiaaliturvasta
voi kysyä Enteristä.

Suomen kielen opiskelu

SUOMEN OPETUSTA

Winnova

www.winnova.fi

Winnova on ammatillinen oppilaitos eli koulu. Ammatillisten opintojen lisäksi siellä on kotoutumiskoulutuksia, joissa maahanmuuttajat opiskelevat suomea. Kotoutumiskoulutuksiin haetaan TE-toimiston kautta.

Satakunnan Monikulttuuriyhdistys

www.monikulttuuriyhdistys.fi

Monikulttuuriyhdistyksessä voi opiskella suomea eri tasoilla. Katso kerhokalenterista, milloin kurssit ovat.

Porin aikuislukio LUVA-koulutus

<http://www.pori.fi/sivistyskeskus/koulut/porinaikuislukio/luva.html>

Porin aikuislukion LUVA-koulutuksessa maahanmuuttajat voivat opiskella suomea.

Otsolan kansalaisopisto

<http://www.otsola.net/>

Otsolassa voi olla suomen kielen kursseja maahanmuuttajille. Lisäksi kansalaisopistossa voi harrastaa monenlaisia asioita, kuten liikuntaa, käsitöitä, kieliä ja tietokoneen käyttöä.

Porin seudun kansalaisopisto

<http://www.pori.fi/kansalaisopisto.html/>

Porin seudun kansalaisopistossa voi olla suomen kielen kursseja maahanmuuttajille. Lisäksi kansalaisopistossa voi harrastaa monenlaisia asioita, kuten liikuntaa, käsitöitä, kieliä ja tietokoneen käyttöä.

ITSENÄISEEN OPISKELUUN

Alkeet

Koti Suomessa

<https://www.kotisuomessa.fi/>

Koti Suomessa -sivustolla voi itse opiskella suomen kieltä. Siellä on myös tietoa suomalaisesta työelämästä ja yhteiskunnasta.

Oneness – suomen opiskelua englanniksi

<http://www.oneness.vu.lt/fi/>

Tällä sivustolla voi opiskella suomen kieltä englanniksi.

Uuno – suomen opiskelua englanniksi

<http://www.uuno.tamk.fi/uuno/index.html>

Tällä sivustolla voi opiskella suomen kieltä englanniksi.

Donnerwetter – suomen opiskelua englanniksi, saksaksi, ranskaksi ja bulgariaksi

<http://h105.it.helsinki.fi/FinnishForForeigners/>

Digital dialects – suomen opiskelua englanniksi, ranskaksi ja japaniksi

<http://www.digitaldialects.com/Finnish.htm>

Hyödylliset linkit

Suomi-englanti – sanastotestejä

<http://iteslj.org/v/f/>

Tällä sivulla voi opetella suomen sanoja englannin kielen avulla.

Euro Mobil – suomen opiskelua eri kielillä

<http://www.euro-mobil.org/suomi/index.php>

Suomen voi opiskella tällä sivulla näiden kielten avulla: puola, portugali, romania, suomi, tsekki, saksa, englanti, ranska, unkari. Sivulta täytyy ladata ohjelma, jonka avulla suomea voi opiskella.

Suomen kielioppia englanniksi

<http://people.uta.fi/~km56049/finnish/>

Tällä sivulla on tietoa suomen kielioppista englanniksi.

Suomen kielioppia englanniksi

<http://users.jyu.fi/~pamakine/kieli/suomi/sisallysen.html>

Sivulla voi opiskella suomen kielioppia englanniksi.

Suomen kielestä englanniksi

<http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/Finnish.html>

Sivulla on tietoa suomen kielestä englanniksi.

Perustaso

Ylen sivut suomen opiskeluun

<http://oppiminen.yle.fi/suomi-finnish>

Ylen sivuilla on suomen harjoittelua suomeksi ja englanniksi. Ylen sivuilla voi opiskella suomea eri osaamisen tasoilla.

Verbix – suomen verbejä englanniksi

<http://www.verbix.com/languages/finnish.shtml>

Sivuilla voi opiskella suomen verbejä englanniksi.

Hyvä tai sujuva taso

Kuuntele suomen eri murteita

<https://kielikompassi.jyu.fi/opetus/s2/mps/>

Sivuilla voi kuunnella murteita eli puhekieliä eri puolelta Suomea.

Kirjoittajan ABC – tietoa ja oppimateriaalia suomeksi kirjoittamiseen

<http://webcgi.oulu.fi/oykk/abc/>

Sivuilla voi opiskella sitä, miten kirjoitetaan hyvää tekstiä suomeksi. Tämä sivu voi auttaa myös, kun kirjoitat työhakemusta.

Verkkokielioppi – suomen äänteet, muodot ja lauseet

<http://www.finnlectura.fi/verkkokielioppi/>

Sivuilla voi opiskella suomen äänne-, muoto-, ja lauseoppia.

Ammattisanastoja eri ammatteihin

http://mamu.pkky.fi/Ammat_sanastot.htm

Sivuilla on joihinkin ammatteihin liittyviä sanastoja eri kielillä.

Hyödylliset linkit

Muuta materiaalia

Selkosanommat – suomen harjoitustehtäviä suomeksi

<http://selkosanommat.fi/tehtavat/>

Sivuilla on suomen kielen harjoituksia suomeksi. Selkosanomista voi lukea myös uutisia selkosuomeksi ja opiskella niiden avulla suomea.

Ylen selkouutiset

<http://yle.fi/uutiset/selkouutiset/>

Sivuilla voi lukea ja kuunnella uutisia selkosuomeksi. Uutisten avulla voi opiskella suomea.

Suomen kielestä englanniksi

<http://www.cs.tut.fi/~jkorpela/Finnish.html>

Sivuilla on tietoa suomen kielestä englanniksi.

Opiskelu

Infopankki – koulutus

<http://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus>

Infopankissa on tietoa koulutuksesta ja opiskelusta Suomessa. Sivustolla on myös muuta hyvää tietoa suomalaisesta työelämästä.

Opintopolku

www.opintopolku.fi

Opintopolku-sivuilta voit löytää tietoa eri koulutuksista. Opintopolku-sivustoa ylläpitää Opetushallitus. Opintopolku sisältää tietoa tutkinnoista, ammateista sekä opiskelusta eri oppilaitoksissa. Sen kautta voi löytää koulutusvaihtoehtoja ja hakea niihin.

Ammattinetti

www.ammattinetti.fi

Ammattinetti-sivuilta löytyy tietoa eri ammateista. Siellä on tietoa millaista työtä eri ammateissa tehdään. Lisäksi siellä kerrotaan, minkälaisessa oppilaitoksessa eli koulussa ammatteihin voi opiskella. Ammattinetti-sivuja ylläpitää Työ- ja elinkeinoministeriö.

Edu.fi

http://www.edu.fi/verkko_oppimateriaalit/maahanmuuttajien_koulutus

Edu.fi-sivustolla on oppimateriaaleja maahanmuuttajille eri asioista. Aiheita ovat esimerkiksi hygieniosaaminen ja Suomen historia. Edu.fi-palvelua ylläpitää Opetushallitus.

Winnova

www.winnova.fi

Winnova on Satakunnassa toimiva ammatillinen oppilaitos eli koulu. Sillä on toimintaa eri paikkakunnilla. Winnovassa voi opiskella monia eri ammatteja.

Sataedu

www.sataedu.fi

Sataedu on Satakunnassa toimiva ammatillinen oppilaitos eli koulu. Sillä on toimintaa eri paikkakunnilla. Sataedussa voi opiskella monia eri ammatteja.

Hyödylliset linkit

Porin aikuislukio

<http://www.pori.fi/sivistyskeskus/koulut/porinaikuislukio.html>

Porin aikuislukiossa voi opiskella ylioppilastutkinnon eli käydä suomalaisen lukion. Aikuislukiossa on myös lukioon valmistavaa koulutusta ja suomen kielen opetusta maahanmuuttajille.

Samk –Satakunnan ammattikorkeakoulu

www.samk.fi

Satakunnan ammattikorkeakoulussa voi opiskella eri aloja. Ammattikorkeakoulututkinto on korkeakoulututkinto. Opinnot kestävät ammattikorkeakoulussa pidempään kuin ammatillisessa oppilaitoksessa.

Diak – Diakonia-ammattikorkeakoulu

www.diak.fi

Diak on ammattikorkeakoulu, jolla on toimintaa eri puolilla Suomea. Diakilla on yksikkö myös Porissa. Diakissa voi opiskella sosiaali- ja terveysalaa.

Porin yliopistokeskus

<http://www.ucpori.fi/>

Porin yliopistokeskuksessa toimii neljän eri suomalaisen yliopiston yksiköt. Siellä voi opiskella eri tieteenaloja.

Työhakemus ja CV

TE-palvelut

http://www.te-palvelut.fi/te/fi/tyonhakijalle/loyda_toita/vinkkeja_tyonhakuun/tyohakemus_ja_cv/index.html

TE-palveluiden sivu, josta saa tietoa työhakemuksen ja CV:n eli ansioluettelon tekemiseen.

Duunitorin työnhakuopas

<http://tyoelama.duunitori.fi/tyonhakuopas/>

Duunitorilla on opas, jossa saa tietoa työhakemuksesta ja CV:stä. Oppaassa on myös muuta hyvää tietoa esimerkiksi työhaastattelusta.

Oikotie

<https://tyopaikat.oikotie.fi/tyontekijalle/artikkelit/millainen-on-hyva-tyohakemus>

Oikotie-sivustolla on ladattava CV-malli ja ohjeita työhakemuksen kirjoittamiseen. Siellä on myös ilmoituksia avoimista työpaikoista.

Kolumbus

http://www.kolumbus.fi/tyohakemus_ja_cv/

Kolumbusen sivuilla on tietoa CV:stä ja työhakemuksesta. Siellä on myös työhakemus- ja CV-malleja.

Monster uraneuvonta

<http://uraneuvonta.monster.fi/CV-Hakemuskirjeet/careers.aspx>

Monsterin sivuilla on erilaisia työhakemus- ja CV-malleja sekä muuta tietoa työnhausta.

Barona

<http://www.barona.fi/tyonhakijalle/vinkkeja-tyonhakuun>

Baronan sivuilla on ohjeita ja vinkkejä CV:n ja työhakemuksen tekemiseen. Lisäksi siellä on ohjeita työhaastatteluun valmistautumiseen.

Hyödylliset linkit

Työhaun tehtäväkirja – opas työllistymisen tueksi

<http://docplayer.fi/64995-Tyonhaun-tehtavakirja.html>

Maahanmuuttajille tarkoitettu opas, josta saa apua työhakemuksen ja CV:n tekemiseen. Oppaassa on myös paljon muuta hyvää tietoa työllistymisestä.

Mistä hakea töitä

Satakunnan TE-toimisto

<http://toimistot.te-palvelut.fi/satakunta>

Satakunnan TE-toimistosta voi saada monenlaista palvelua. Siellä voi esimerkiksi hakea kotoutumiskoulutukseen ja työvoimakoulutukseen. Siellä pitää myös käydä, jos esimerkiksi haluaa mennä työkokeiluun.

TE-palveluiden avoimet työpaikat

<http://www.mol.fi/tyopaikat/tyopaikkatiedotus/haku/>

Täällä ovat TE-palveluihin ilmoitetut avoimet työpaikat.

Oikotie

https://tyopaikat.oikotie.fi/?sort_by=publication_time

Oikotie-sivustolla on ilmoituksia avoimista työpaikoista.

Avoin työpaikka –palvelu

<https://avointyopaikka.fi/>

Avoin työpaikka –palvelu hakee useilta eri sivustoilta ilmoituksia avoimista työpaikoista.

Aarresaari – linkkejä työnhakuun

www.aarresaari.net/opiskelijalle/linkkeja_tyonhakuun

Tälle sivulle on kerätty paljon linkkejä sivustoille, joilla voi etsiä avoimia työpaikkoja.

Reiluja vuokratöitä

http://www.reilujavuokratoita.fi/reiluja_vuokratoita/fi/auktorisoidut-yritykset/index.php

Tällä sivulla on lista vuokratyöyrityksistä, jotka saavat käyttää Reiluja vuokratöitä –merkkiä. Sivulla on linkit vuokratyöyritysten omille internetsivuille.

Infopankki – mistä töitä

<http://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyys/mista-tyota>

Infopankissa on tietoa siitä, mistä voi hakea töitä ja ohjeita CV:n ja työhakemuksen tekemiseen. Siellä on myös paljon muuta tietoa suomalaisesta työelämästä maahanmuuttajille.

Työhaastattelu

Duunitori – opas työnhakuun, työhaastattelu

<http://tyoelama.duunitori.fi/tyonhakuopas/tyohaastattelu>

Neuvoja ja ohjeita työhaastatteluun. Sivustolla saa apua myös työhakemuksen ja CV:n tekemisessä.

Barona

<http://www.barona.fi/tyonhakijalle/vinkkeja-tyonhakuun>

Baronan sivuilla on ohjeita työhaastatteluun valmistautumiseen. Lisäksi siellä on ohjeita ja vinkkejä CV:n ja työhakemuksen tekemiseen.

Hyödylliset linkit

Monster

<http://uraneuvonta.monster.fi/haastattelu/careers.aspx>

Monserin sivuilla on tietoa ja neuvoja työhaastatteluun valmistautumisessa. Siellä on myös yleisiä haastattelukysymyksiä.

Työhaastattelu.fi

<http://tyohaastattelu.fi>

Tällä sivustolla on tietoa työhaastattelusta.

Lista yleisistä työhaastattelukysymyksistä

<http://tyohaastattelu.fi/wp-content/uploads/2013/08/>

Työhaastattelu.fi -sivuston pitkä lista mahdollisista työhaastattelukysymyksistä.

Suomalainen työkuultuuri

Infopankki – suomalainen työkuultuuri

<http://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajjys/suomalainen-tyokuultuuri>

Infopankissa on tietoa suomalaisesta työkuultuurista. Siellä on myös paljon muuta tietoa suomalaisesta työelämästä maahanmuuttajille.

Erilaisuus sallittu – työelämästä tietoa maahanmuuttajille

<http://www.tyoelamanverkko-opisto.fi/materials/petmo/index.htm>

Selkokieline sivusto, jossa on tietoa suomalaisesta työkuultuurista. Sivustolla on tietoa myös muista asioista suomalaisessa työelämässä.

Työelämän lakeja ja sopimuksia

Erilaisuus sallittu – työelämästä tietoa maahanmuuttajille

<http://www.tyoelamanverkko-opisto.fi/materials/petmo/index.htm>

Selkokieline sivusto, jossa on tietoa työsuhteesta ja työehdoista Suomessa. Sivustolla on myös muuta tietoa suomalaisesta työelämästä.

Infopankki – työntekijän oikeudet ja velvollisuudet

<http://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajjys/tyontekijan-oikeudet-ja-velvollisuudet>

Infopankissa on tietoa työntekijän oikeuksista ja velvollisuuksista Suomessa. Sivulla on myös muuta hyvää tietoa suomalaisesta työelämästä.

Infopankki – työnantajan oikeudet ja velvollisuudet

<http://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajjys/tyonantajan-oikeudet-ja-velvollisuudet>

Infopankissa on tietoa työnantajan oikeuksista ja velvollisuuksista Suomessa. Sivulla on myös muuta hyvää tietoa suomalaisesta työelämästä.

Vilma – tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja työelämästä

<http://virtuoosi.pkky.fi/vilma/>

Hyödylliset linkit

Työehtosopimukset Finlex-palvelussa

<http://www.finlex.fi/fi/viranomaiset/tyoehto/>

Finlex-palveluun on listattu kaikki yleissitovat työehtosopimukset.

AMMATTILIITTOJEN LISTAT

SAK:n ammattiliitot

<http://www.liitot.fi/>

SAK:n kuuluvat ammattiliitot.

STTK:n ammattiliitot

<http://www.sttk.fi/mika-sttk/ammattiliitot/>

STTK:n kuuluvat ammattiliitot.

Akavan ammattiliitot

<http://www.akava.fi/jasenliitot>

Akavaan kuuluvat ammattiliitot.

Yrittäjyys

Yrityssuomi

www.yrityssuomi.fi

Sivusto, jossa on paljon tietoa yrittämisestä Suomessa. Sivustoa ylläpitää Työ- ja elinkeinoministeriö. Sivustoa voi lukea suomeksi, englanniksi tai ruotsiksi.

Yritystoiminnan oppaat

www.yrityssuomi.fi/tutustu-yritystoiminnan-oppaisiin

Tällä sivulla on maahanmuuttajille tarkoitettu Yrittäjäksi Suomeen -oppaita monilla kielillä.

Selkosuomeksi tietoa yritystoiminnasta

<http://www.yrityssuomi.fi/fi/selkosialto>

Yrityssuomi.fi -sivustolla on selkosuomeksi tietoa yrittämisestä.

Puhelinpalvelu yrityksille

<http://www.yrityssuomi.fi/puhelinpalvelu>

Puhelinpalvelu, josta saa yrittäjät ja yritystä perustavat ihmiset saavat neuvoja. Puhelinpalvelua ylläpitää Työ- ja elinkeinoministeriö.

Yrityspalvelupiste Enter

<http://www.prizz.fi/enter>

Enter neuvoo ja auttaa aloittavia yrittäjiä. Enter palvelee Porin, Eurajoen, Harjavallan, Kokemäen, Merikarvian, Pomarkun ja Ulvilan alueen asukkaita.

Infopankki – yrittäjyys

<http://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/tyo-ja-yrittajyys/yrityksen-perustaminen>

Infopankissa on tietoa yrittäjyydestä maahanmuuttajille. Siellä on myös paljon muuta tietoa suomalaisesta työelämästä.

